

MARIENE MOLLUSKEN UIT HET OOSTELIJK DEEL VAN DE MIDDELLANDSE ZEE 12. NIET *TIMOCLEA ROEMERIANA* MAAR *TIMOCLEA MARICA*

H.K. Mienis

Marine molluscs from the Eastern Mediterranean
12. Not *Timoclea roemeriana* but *Timoclea marica*

The specimens reported by Bogi & Galil (1999) as *Timoclea roemeriana* from the Bay of Haifa, Israël, belong in fact to the species *Timoclea marica* according to the number of grooves on the inner margin of the lunule. This identification has been confirmed by the find of additional valves off Palmahim, Israel. A follow up study is needed to show whether this Indo-Pacific species, which also occurs in the Red Sea, has established a viable population in the Eastern Mediterranean.

Van het genus *Timoclea* Brown, 1827, familie Veneridae, kwam tot voor kort slechts één soort voor in de Middellandse Zee: *Timoclea ovata* (Pennant, 1777). Ofschoon Barash & Danin (1992) het als een tamelijk algemene soort langs de kust van Israël beschouwen, vermeldden zij slechts één vondst van het strand. Al het levende materiaal werd met behulp van een dreg opgehaald van een diepte van 55-82 m, terwijl losse kleppen werden aangetroffen op dieptes variërend van 9-182 m. Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat deze soort heel weinig in lokale, particuliere verzamelingen wordt aangetroffen.

Vier jaar geleden rapporteerden Bogi & Galil (1999: 31, fig. 4-7) over het voorkomen van een tweede *Timoclea*-soort langs de kust van Israël: *Timoclea roemeriana* (Issel, 1869). Deze opgave was gebaseerd op enkele juveniele exemplaren van 0.7, 1.2 en 2.3 mm lengte afkomstig uit de baai van Haifa.

Timoclea roemeriana is een soort die in de Rode Zee leeft, waar volgens Dekker & Orlin (2000: 15) nog twee andere soorten voorkomen: *Timoclea marica* (Linnaeus, 1758) en *Timoclea hypopta* (Sturany, 1899). De laatste werd ten onrechte als *Timoclea costellifera* (A. Adams & Reeve, 1848) door Oliver (1992: 192, pl. 38, fig. 8a-b) gedetermineerd.

Timoclea hypopta is heel gemakkelijk te herkennen door de gelijkmatige radiale en concentrische groeven waardoor een soort blokjespatroon ontstaat. *Timoclea marica* en *Timoclea roemeriana* daarentegen worden gekarakteriseerd door een netvormige sculptuur veroorzaakt door wijd uiteenstaande, slanke, radiale ribjes, die gesneden worden door opstaande, concentrische richeltjes. Volgens Oliver (1992) zijn de verschillen tussen deze twee soorten vooral te vinden aan de binnenkant van de schelp: ter hoogte van het 'maantje' bevinden zich in *marica* 14-16 duidelijke groeven, terwijl op dezelfde plaats in *roemeriana* 30-34 fijne groeven aanwezig zijn.

Bestudering van monsters van beide soorten afkomstig uit de Rode Zee en aanwezig in de 'National Mollusc Collection' van de 'Tel Aviv University' (TAU) heeft de door Oliver geconstateerde verschillen tussen *marica* en *roemeriana* met een kleine correctie bevestigd: in *marica* kan het aantal groefjes variëren van 16 tot 19. Zelfs hele juveniele exemplaren vertonen deze specifieke kenmerken.

De afbeeldingen in Bogi & Galil (1999: fig. 6-7) van de binnenzijde van twee van de drie klepjes vertonen duidelijk minder dan 20 groefjes, met andere woorden de exemplaren behoren tot *marica* en niet tot *roemeriana*. Deze mening werd onlangs bevestigd door de vondst van twee losse kleppen, die iets groter waren, 3.6 en 4.0 mm, in materiaal dat door dr. Galil verzameld werd op een diepte van 35 m ter hoogte van Palmahim (31°53'54''N, 34°37'43''E) op 1 september 2001 (TAU 40688).

Bogi & Galil (1999) wijzen ook nog op het verschil tussen hun '*roemeriana*' (hier dus als *marica* gedetermineerd) en *Timoclea farsiana* Biggs, 1973 uit de Perzische Golf. Als één van de kenmerken wordt het lage aantal concentrische ribben in '*roemeriana*' genoemd: namelijk 4. Dit lage aantal werd echter veroorzaakt door het feit dat zij heel juveniele exemplaren in handen hadden. Ook de exemplaren van Palmahim zijn nog steeds juveniel, maar toch vertonen zij reeds 7 concentrische ribben. In volwassen exemplaren van *marica* met een lengte van 15 mm kan dat aantal oplopen tot 30!

Mijn conclusie luidt dan ook dat niet *Timoclea roemeriana* maar *Timoclea marica* tot in het oostelijk deel van de Middellandse Zee is doorgedrongen. Of zij zich daar ook voorgoed zal vestigen, zal de tijd leren.

Mijn dank gaat uit naar dr. Bella S. Galil (Israel Oceanographic & Limnological Research Institute, Tel Shimon, Haifa) voor het deponeren van het materiaal van Palmahim in de 'National Mollusc Collection' van de 'Tel Aviv University'.

Literatuur

- BARASH, A. & Z. DANIN, 1992. Fauna Palaestina Mollusca I – Annotated list of Mediterranean molluscs of Israel and Sinai. 405 p., 372 fig. The Israel Academy of Sciences and Humanities, Jerusalem.
- BOGI, C. & B.S. GALIL, 1999. New findings along the Israeli coast. — *La Conchiglia*, 31(292): 29-32, 63.
- DEKKER, H. & Z. ORLIN, 2000. Check-list of Red Sea Mollusca. — *Spirula*, 47(Supplement): 1-46.
- OLIVER, P.G., 1992. Bivalved seashells of the Red Sea. 330 p. Verlag Christa Hemmen, Wiesbaden & National Museum of Wales, Cardiff.